

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657.05:004.9:631

DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/11.37>**Людвенко Д.В.**

кандидат економічних наук, доцент, докторант,

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7908-5718>

ОБЛІК ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА КРІЗЬ ПРИЗМУ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

У статті розглянуто, що сьогодні, в умовах зменшення поголів'я худоби, саме положення інституціональної теорії бухгалтерського обліку мають бути обліково-інформаційним забезпеченням управління в галузі тваринництва. адже на рівні суб'єктів господарювання інформація бухгалтерського обліку є підставою для прийняття рішень в сфері управління так необхідної галузі народного господарства. Запропоновано авторське бачення саме того, що інституціональний вектор розвитку теорій бухгалтерського обліку змінили «правили гри» в забезпеченні управління галузі тваринництва на користь сталого розвитку економіки. Врахування предметно-об'єктних розбудов обліку в тваринництві та зміна об'єктів бухгалтерського обліку під впливом усвідомлення місії бізнесу в еволюції соціально-економічного середовища сприяла підвищенню ефективності системи обліку до зміцнення акцентів на сталий розвиток управління галузі та процвітання аграрної сектору в цілому у забезпеченні продовольчої безпеки країни.

Ключові слова: інституціональна теорія бухгалтерського обліку; предмети та об'єкти обліку, тваринництво; облікові системи; місія бізнесу в аграрній сфері.

Постановка проблеми. На сучасному етапі людського розвитку дуже важливо мати інформацію, не скільки прибутку чи доходу отримав сільгоспвиробник, а як він себе веде в соціально-економічному просторі. Інституціональна теорія обліку надала можливість прослідкувати зміни у фрагментації об'єктів обліку тваринництва, де їх збільшення враховує потреби користувачів інформації. Знаний фізіократ В.О. Шевчука наголошував, що ідентифікація та інтерпретація об'єктів обліку, саме в галузі тваринництва, є дедалі актуальною та необхідною в сучасних еколого-економічних аспектах [2, с. 67].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ми припускаємо, що фізіократи та їх сучасники-послідовники, вперше поставили перед обліком завдання в діяльності скотарства (сучасному тваринництві). Критично дослідив та проаналізував ці завдання та визначив вплив інституціональної теорії бухгалтерського обліку на предмет та об'єкти бухгалтерського обліку тваринництва, як основні елементи організації облікового процесу. Припускаємо, що погляди ранніх фізіократів набули подальшого розвитку в працях В.І. Вернадського, С. Подолінського, М.Д. Руденка, В.О. Шевчука [5]. Близькими фізіократичній доктрині є дослідження І.В. Замули [2], Й.С. Завадського [1], В.М. Жука [4], В.М. Метелиці [3] та інших, присвячені розвитку бухгалтерського обліку галузі тваринництва.

Вплив інституціональної теорії бухгалтерського обліку визначило різні етапи розвитку формування об'єктів обліку в сільському господарстві. Це і сформувало мету нашого дослідження, щодо виявлення фундаментальних передумов розбудови об'єктів бухгалтерського обліку тваринництва.

Викладення основного матеріалу. Розвиток суспільства та економіки не стоїть на місці, постійно виникають питання про необхідність диверсифікації використання ресурсів продовольства України, де створюються жорсткі вимоги до ефективності вирішення завдань управління та контролю на підприємствах аграрної сфери. Щоб власники чи керівники могли ефективно використовувати передові технології у галузі, облікову інформацію в управлінні, вони мають спиратись на досконало організовану облікову роботу. Грамотна облікова робота звільняє вище керівництво від розуміння предметно-об'єктних змін в бухгалтерському обліку галузях сільського господарства, дозволяючи йому зосередитись на стратегічних питаннях сталого розвитку. В умовах, коли управлінська культура вітчизняних сільськогосподарських підприємств на всіх рівнях лише розвивається, важливого значення набуває розгляд на усвідомлення господарської діяльності підприємства в сучасних умовах.

Слід зауважити, що з ростом усвідомлення вченими важливості та ролі бухгалтерського обліку в забезпеченні довіри, порозуміння й керованості в соціальному так і в економічному середовищі,

змінюється і сприйняття об'єктів обліку та контролю в аграрній сфері, на перше місце виходять фізіократичні ідеї, а положення теорії фізичної економії беруться за основу при розробці нових парадигм облікової науки [4, с. 92]. Наприклад, І.В. Замула в монографії «Бухгалтерський облік екологічної діяльності у забезпеченні стійкого розвитку економіки» вводить до переліку об'єктів бухгалтерського обліку в аграрній сфері операції по охороні земель. Виражена позиція вченого так, що реалізація положень Концепції сталого розвитку економіки, посилення вимог щодо розкриття інформації про реальні екологічні процеси, вимагає розкриття в обліку інформації не лише про природні ресурси, але й вплив господарської діяльності на них [2, с. 237].

Наступним прикладом є позиція В.М. Метелиці, який широко окреслює коло об'єктів бухгалтерського обліку в аграрній сфері пропонуючи змістовне наповнення галузевого стандарту обліку галузі. Вчений вділив три категорії:

- землі сільськогосподарського призначення у складі основних засобів;
- плата за користування землями сільськогосподарського призначення;
- права користування землями сільськогосподарського призначення у складі нематеріальних активів.

В основу запропонованої В.М. Метелицею систематизації об'єктів обліку використання сільськогосподарських земель покладено «існуючі методологічні підходи до обліку земельного капіталу в аграрному секторі» [3, с. 28]. Спрощений вигляд згрупованих об'єкти представляють собою дві групи активів (основні засоби, нематеріальні активи) та зобов'язання перед власниками земельних ділянок і державою (орендна плата, земельний податок).

Дослідивши різні погляди, критично оцінивши дослідження інших вчених, ми взяли на себе сміливість сформулювати власний розвиток об'єктів бухгалтерського обліку під впливом інституційного характеру змін в місії бізнесу підприємства, який представили на рис. 1.

Одержати правильне уявлення про об'єкт можна тільки на основі надійної інформації, тобто інформації, яка його відображає з найвищою вірогідністю. «Вірогідною вважають інформацію, яка не перевищує припустимий рівень перекручування дійсного явища або процесу і відображає те, що вона повинна відображати» [1, с. 404]. Але більшість сільськогосподарських підприємств у своїй діяльності знаходяться на першій чи другій ланці знизу (рис. 1), зіштовхуються з комунікативними проблемами як в середині організації так її межами. Зростання конкурентоспроможності, впливу інновацій, ефективності, збереження енергії, орієнто-

ваності на клієнта та вимоги сталого розвитку передбачає від власників зрозуміти місце свого підприємства в «живій економіці». Здійснюється оперування низкою цілісних взаємопов'язаних і взаємозалежних облікових процесів, що долають перешкоди комунікації підприємства в еволюції соціально-економічного середовища.

На нашу думку, головними факторами, що стримують трансформаційні процеси обліку в аграрних підприємствах є:

- незавершеність структурних перетворень, грамотних, дієвих пояснень з питань ведення галузевого обліку аграрної сфери;
- недосконалість правового регулювання розвитку обліку в аграрному бізнесі та в галузі тваринництва зокрема;
- розбалансованість процесів суспільного відтворення в цілому.

За таких умов для більшості підприємств актуальним стає завдання щодо забезпечення власного економічного потенціалу конкурентних переваг у ринковому середовищі, збереження та збільшення прибутку. За таких умов досягти мети сталого розвитку, усвідомлення місця аграрного підприємства в сучасному соціально-економічному середовищі можливо тільки за умов розуміння впливу інституціональної теорії бухгалтерського обліку на об'єкти обліку.

Вплив інституціональної теорії бухгалтерського обліку на об'єкти обліку, що направлені на усвідомлення господарської діяльності підприємства представлений на рис. 2.

Проблеми розробки методичної бази й нагромадження практичного досвіду інституціоналізації бухгалтерського обліку застосування предметно-об'єктної розбудову обліку в тваринництві на вітчизняних сільськогосподарських підприємствах залишаються на вимогу сталого розвитку пріоритетними та актуальними.

Процес відтворення та формування аграрної галузі, особливо тваринництва, принципово залежить від характеру та особливостями управління, контролю та грамотно поставленого облікового процесу, які полягають в необхідності вирішення проблем, що стримують розвиток підприємств, його місця в сучасному соціально-економічному середовищі. На нашу думку, до них можна віднести такі, як:

- політика держави в розробці продовольчої, соціальної, екологічної, юридичної, економічної безпеки;
- залучення фінансових, інформаційних, трудових ресурсів та інвестицій в галузь тваринництва;
- формування та вдосконалення відповідної законодавчої бази на вимогу сталого розвитку та інтеграції в світову економіку;
- реалізація нового погляду на інституціоналізації бухгалтерського обліку в тваринництві, його предметно-об'єктну розбудову.

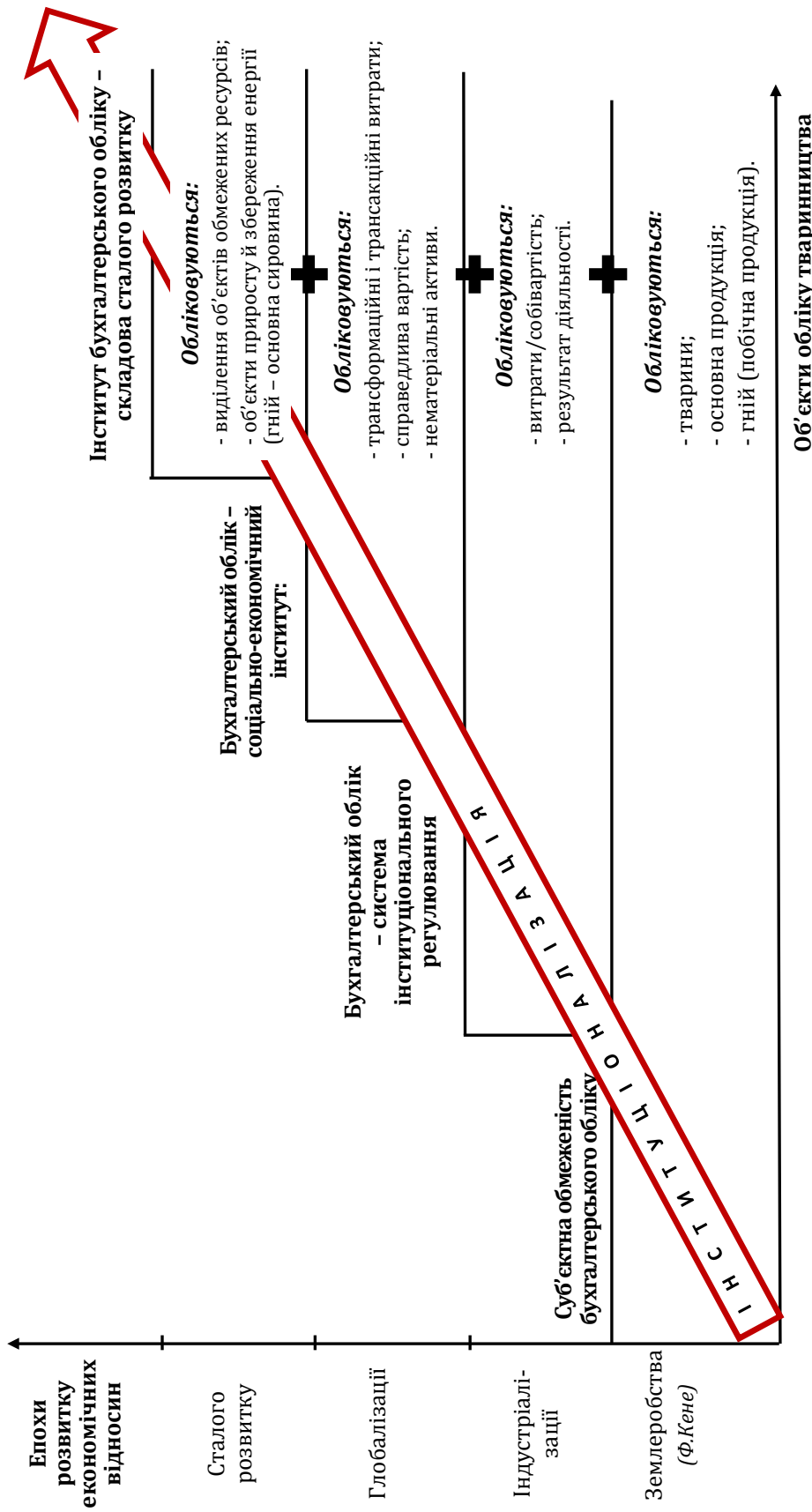

Рисунок 2 –Вплив інституціоналізації бухгалтерського обліку на предметно-об'єктну розбудову обліку в тваринництві*

* Власне бачення автора

ною родючістю ґрунту і взаємозалежності в процесі виробництва. Відтак до таких об'єктів вони відносили і виробничі витрати (праця і допоміжні матеріальні ресурси), або, як називав їх Ф.Кене – аванси для відродження багатства.

Економічні, юридичні, соціальні, екологічні наслідки різних способів формують облікові потоки та їх наслідки, що націлює сучасні наукові і методичні розробки на об'єкти використання в тваринництві обмежених ресурсів (вода) і об'єкти, що забезпечують приріст і збереження енергії на Землі (біогаз). Також потрібно додати дослідження інших вчених, що до об'єктів обліку в сфері використання сільськогосподарських земель на основі їх взаємозв'язку з природною родючістю землі, де було виділено три групи, зокрема які:

- 1) впливають на якісний стан (природну родючість) земельної ділянки;
- 2) презентують земельний капітал з певним рівнем природної родючості, який є в розпорядженні підприємства;
- 3) значно залежать від виду сільськогосподарських угідь та їх природної родючості [4, с. 105].

Висновки. Історичні зміни змісту й функціональності бухгалтерського обліку можна пояснити лише його інституціональною теорією. Вченими доведено взаємозв'язок інституціоналізації бухгалтерського обліку з розвитком економічних відносин. У теперішніх умовах глобалізації та реалізації концепції сталого розвитку спостерігається не тільки зміна його сприйняття як системи інституційного регулювання, але і виділення в окремий соціально-економічний інститут. Проте дотепер в науковій літературі не йшлося, що такі зміни впливають і на його об'єктну сутність. Нами виявлено, що ці зміни стають і фундаментальною передумовою розбудови об'єктів бухгалтерського обліку в тваринництві. Розгляд інституту бухгалтерського обліку, як складової сталого розвитку визначає в обліку тваринництва певні об'єктні пріоритети: концентрація на обліку обмежених ресурсів; на центрах приросту й збереження в галузі енергії; на формуванні доданої вартості; на екологічній й соціальній відповідальності.

Фундаментальними передумовами змін та розвитку об'єктів бухгалтерського обліку тваринництва є еволюція соціально-економічних інститутів.

Список використаних джерел:

1. Завадський Й.С. Менеджмент: Management Т. 1. Київ: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. 543 с.
2. Замула І.В. Бухгалтерський облік екологічної діяльності у забезпеченні стійкого розвитку економіки: монографія. Житомир: ЖДТУ, 2010. 440 с.
3. Метелиця В.М. Запровадження стандарту обліку земель сільськогосподарського призначення як інституту бухгалтерської професії. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 3. С. 27–33.
4. Фізіократична доктрина розвитку бухгалтерського обліку / В.М. Жук та ін.; За ред. В.М. Жука. Київ: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2015. 234 с.
5. Шевчук В.О. Активи як об'єкти обліку, контролю та аналізу: проблеми еколого-економічної ідентифікації та інтерпретації. *Облік і фінанси*. 2013. № 1 (59). С. 66–73.

References:

1. Zamula I.V. (2010) Buhgalters'kij oblik ekologichnoї diyal'nosti u zabezpechenni stijkogo rozvitku ekonomiki [Environmental accounting in sustainable economic development]. ZHitomir: ZHDTU. (in Ukrainian)
2. Zavads'kiy J.S. (1997) Menedzhment [Management] Kyiv: Ukrain'sko-fins'kiy institut menedzhmentu i biznesu. (in Ukrainian)
3. Metelicya V.M. (2013) Zaprovadzhennya standartu obliku zemel' sil's'kogospodars'kogo pryznachennya yak institutu buhgalters'koї profesii. [Introducing the standard of accounting for agricultural land as an institution of accounting profession]. *Buhgalters'kij oblik i audit*, no 3. pp. 27-33.
4. Zhuk V. M. and others (2015) Fiziokraticzna doktrina rozvitku buhgalters'kogo obliku [Physiocratic doctrine of accounting development]. Kyiv: NNTs "Institut agrarnoi ekonomiki" UAAN. (in Ukrainian)
5. Shevchuk V. (2013) Aktivi yak ob'ekti obliku, kontrolyu ta analizu: problem ekologo-ekonomichnoi identifikacii ta interpretacii [Assets as objects of accounting, control and analysis: problems of ecological and economic identification and interpretation]. *Oblik i finansy*, no 1 (59). pp. 66-73.

Liudvenko Dmytro*National Science Center «Institute of Agrarian Economy»*

FORMATION OF THE LIVESTOCK INDUSTRIES THROUGH THE PRISM OF INSTITUTIONAL ACCOUNTING THEORY

The article describes the context of livestock population decline today. The theory of physical economy (provisions) and the concept of sustainable development should be the accounting of management in the livestock sector information support. Accounting information is the basis for decision-making in the management at the level of economic entities. This is the much needed sector of the national economy. The theoretical basis for the construction of livestock accounting should be the provisions of the theory of physical economy and the concept of sustainable development, in our opinion. It was the work of physiocrats, foreign and domestic scientists, who indicated the need to research this issue. This is the priority of state accounting, control and implementation of food security of the country. Identify the steps of influencing the formation of theories of animal husbandry are management through the disclosure of their relationship based on physiocratic theory. This is determining the purpose of our study. The study of the provisions of the theory of physical economy allows us to isolate the impact on the development of accounting theories. Its providing management of the livestock industry, in our view. It has not found proper disclosure in the writings of modern scientists. The physiocrats have changed the vector of accounting theory development into secured animal husbandry management in favor of sustainable economic development. It is the author's vision. The theory of physical economy has become not only the basis of accounting, as an information system of sectoral government. This theory has become emergence of advanced accounting in agriculture. Such branching is especially important in animal husbandry. The absolute added value is formed in the economics of sustainable development. There are taking into account the provisions of the Economic Table, the concept of the interconnection of the five absolute benefits, the circulation of the earth's energy, the classification of accounting theories has helped to increase the efficiency of the accounting system. Its to shift the emphasis on the sustainable development of animal husbandry management. The prosperity of the agricultural sector is to ensuring security.

Key words: *institutional theory of accounting; objects and objects of account, animal husbandry; accounting systems; mission of business in the agricultural sphere.*

JEL classification: M41, R15, Q10.
